

Titus ei väsi halastamast

TUI HIRV
muusikatudeng

Wolfgang Amadeus Mozart, "La clemenza di Tito" ("Tituse halastus"). Libreto: Caterino Mazzolà Pietro Metastasio ainetel. Kontsertettekannet Rahvusooper Estonias 18. ja 19. veebruaril. Dirigent Arvo Volmer. Osades: Titus – Herbert Lippert (Austria), Vitellia – Christina Lamberti (USA), Servilia – Kristine Gailite (Läti), Sesto – Annaliisa Pillak, Annius – Helen Lokuta, Publius – Priit Volmer. Kaastegevad RO Estonia sümfooniaorkester ja ooperikoor ning instrumentaalsolistid: basso continuo Ivo Sillamaa, Mart Laas, Vahur Vurm ja Vello Sakkos.

Kontsertettekannete traditsioon hakkab Estonias kanda kinnitama. See on nutikas viis kava vaheldusrikkamaks muuta, kui tööplaan tihedus ja eelarve ei võimalda kõiki oopereid lavastada. Pealegi on lauljad kontsertettekande puhul üksnes muusika teenistuses, mis annab ennast tugevasti tunda esituse kvaliteedis. Muusikalises väljenduses ei ole puudujääke. Fraasilõpud on nõtked, dünaamika välja peetud. Ansamblid kõlavad hästi, retsitatiivides ei teki seisakuid.

Kuna ooperilavastused on pahatihti suhteliselt staatilised ja lakoonilise kujundusega, ei jää publik kontsertettekande puhul kuigi paljust ilma. Orkestrile saab osaks suurem tähtsus ja vastutus, mille Rahvusooperi sümfooniaorkester ka välja kandis. Teatrisaali akustika on pärast remonti tõepoolest paranenud ja kohandub, nagu ka mõtmetest arvata, imehästi Mozarti karakterilt kammerliku muusikaga. Verditi ei kujuta seal hästi ettegi, ilmselt on see ka nüüd kammerlik.

Opera seria on väga rangete reeglitega žanr. Tegelasel pärinevad antiikmütoloogi-

ast, elukaugete süzeede taotlus ei ole kajastada isiksuste, vaid eetiliste väärtuste konflikti. Kolmeosalisele avamängule järgneb lõputu jada retsitatiive ja da capo aariaid. Mozarti ajaks oli nii trafaretne ülesehitus ennast amendanud ning helilooja tegi sinna mõningaid korrektiive, et ooper oleks ettearvatum ja läbikomponeeritum ning karakterid realistlikumad. Paraku kirjutas Mozart oma elu viimastel kuudel ka "Võlulööti" ja Reekviemi, nii et samal ajal tellimustööna valminud "Tituse halastus" on tahes-tahtmata natuke ideevaene copy-paste-ooper. Solistipartiid olid vastavalt esmaesitajate võimetele väga keerukad, kuid ülejäänud muusikas jääb värve väheseks.

"Tituse halastus" ajalooline taust on järgmine. Tulevane keiser Vespasianus saadetakse maha suruma juutide ülestõusu Jeruusalemmas. Teda aitab tema poeg Titus, kes armub juudi printsessi Berenikesse. Naine, mehest kümme aastat vanem, kolm korda abielus olnud ja muidu kõlvatu, asub koos Titusega Rooma keisripaleesse elama, kuid rahvas mõistab nende suhte hukka. Rahva tahtele vastu tulles saadab Titus Berenike Jeruusalemma tagasi. Ooperi tegevustik läheb käima hetkest, mil Vespasianuse poolt troonilt tõugatud Vitelliuse tütar Vitellia tahab iga hinna eest trooni tagasi ja loodab seda saada Titusega abielludes. Paraku on keisri huviorbiidis hoopis Berenike ja Vitellia organiseerib Tituse vastu vandenõu, mille ebaõnnestudes satub atentaadi eest ebasoosungusse Tituse sõber Sesto. Too on Vitelliasse kõrvuni armunud ja nõus tema heaks tegema mida tahes. Veel kuuluvad suhterägastikku Sesto õde Servilia, keda tahab endale naiseks Sesto sõber Annio,

ning keisri ihukaitseväge ülem Publio. Lugu lõpeb sellega, et Vitellia ei suuda näha Sesto enda süül suuremas ning tunnistab Titusele oma kadeduse ajal algatatud vandenõu üles. Kõigile üllatuseks annab keiser asjaosalistele andeks, küll mitte kergekäeliselt, vaid repliigiga "kui ma peaksin eksima, siis parem liigse helduse kui liigse julmusega".

Lauljate püüdlikut ilmekad näod on kontsertettekande puhul tegelikult üleliigsed. Erandiks oli Tituse osatäitja Herbert Lippert, kes laulis oma aariaid troonil istudes ning äärmiselt loomulikult. Ka tema hääletekitamine, mis tenoritel tavaliselt varieerub dramaatilise ja väga dramaatilise vahel, on hämmastavalt paindlik. Christina Lamberti laulmises, mis oli muidu kõrgetasemeline, oli mõningaid "grammatilisi" ebatäpsusi. Erinevalt paljudest sopranitest on tal väga kande rõnnaregister, millele üleminek toimus kohati järsult. Tal on itaallaslik võime kogu lava oma olekuga ära täita. Ja olek on tal oma kalkuses väga stiilipuhas.

Särava häälega Helen Lokuta ja sumeda tooniga Annaliisa Pillak ei laulnud kuigivõrd vähem professionaalselt kui kogenud ja bravuurikas Lamberti. Laitmatult esines ka Priit Volmer, kes koos Lokutaga esindab Jaakko Ryhäneni välja koolitatud tähtede paraadi. Servilia osatäitjal Gailitel on õrn poisilik tämber, kuid ilus kantileen ja kande rõnn. Ooperilauljate järelkasv on Lätis võimas.

Loodetavasti selliste muusikaliste õnnestumiste nimistu Rahvusooperis jätkub ning Tallinnas tekib võimalus end haruldasema ooperi alal harida ka teisiti kui Muusika- ja Teatriakadeemia raamatukogu fonoteegi toel.

PILLE LILLE MUUSIKUTE TOETUSFONDI KONTSERDID APRILLIS

1.04 kell 18
Türi Püha Martini kirikus
Hingemuusika: Tallinna
Keelpillikvartett

7. 04 kell 18
Rakvere Gümnaasiumis
Hingemuusika: Virgo Veldi
(saksofon), Kai Ratassep
(klaver)

13. 04 kell 18
Narva linnuses
Meistrite Akadeemia:
Mari Tampere (viul),
Peeter Paemurru (tsello),
Aleksandra Juozapenaite-
Eesmaa (klaver)

15. 04 kell 13
Otepää raekojas
Hingemuusika: Liina Saari

(vokaal), Tiit Peterson
(kitarr)

19. 04 kell 19
Tartu Ülikooli aulas
Meistrite Akadeemia:
Toomas Vavilov (klarnet),
Kristel Eeroja-Põldoja
(viul), Kadri Sepalaan
(viul), Kadri Rehema
(vioola), Reet Mets (tsello)

21. 04 kell 19
Pärnu raekojas
Meistrite Akadeemia:
Tallinna Keelpillikvartett

22. 04 kell 14
Häädemeeste
muusikakoolis
Hingemuusika: Toomas
Vavilov (klarnet), Kristel
Eeroja-Põldoja (viul),

Kadri Sepalaan
(viul), Kadri Rehema
(vioola), Reet Mets (tsello)

27. 04 kell 19
Viljandi Jaani kirikus
Meistrite Akadeemia:
klaveriduo Kai Ratassep
– Mati Mikalai